

Lärdomar och framsteg under distansundervisning: Fokusgruppsamtal med lärare vid Samhällsvetenskapliga fakulteten, mars 2021

Bakgrund och sammanfattning

Covid-19 pandemin har inneburit en stor omställning för undervisningen inom Samhällsvetenskapliga fakulteten. Lärare tvingades under inledningen av pandemin att med kort framförhållning göra genomgripande förändringar i undervisning och examinationer. För att utforska lärares beskrivningar av erfarenheter och hantering av omställningen, genomfördes fokusgruppsintervjuer med lärare ett år efter att distansundervisningen blev ett måste vid landets lärosäten. Intervjuerna gjordes inom ramen för HTL-projektet (Hållbara och tillgängliga lärmiljöer), och huvudsyftet var intervjuerna att fånga de lärdomar och framsteg som gjorts i relation till distansundervisningen. Samtalen utgick från fyra frågor om hur digitala undervisningsformer kan användas för att öka undervisningens kvalitet och hur studenters upplevelse av samhörighet och delaktighet kan främjas.

I tabellen nedan sammanfattas några av de lärdomar och tips som lyftes under intervjuerna.

Lärdomar från distansundervisningen

Vad?	Varför?	Hur?
Inspelade föreläsningar i kombination med live-föreläsning	Tillgänglighet och flexibilitet (inspelat), med möjlighet att ställa frågor och diskutera.	
Introduktionsvecka	Skapa social gemenskap	Föreläsningar och samtal och gruppövningar
Kollektivt skrivande	Skapa social gemenskap, få arbete gjort	Öppet Zoom-rum för ändamålet
Lärare har kontorstider eller dropin för studenter	Tillgänglighet, möjlighet att prata ostört	Öppet Zoom-rum för ändamålet
Musik i Zoom under tiden studenter kommer in i rummet	Skapa en trygg och välkomnande stämning	Skapa egen lista på Spotify, använd Advanced Share screen i Zoom/Computer Audio
Schemalagd reflektionstid efter föreläsning	Möjlighet att dela erfarenhet av föreläsningen tillsammans och att reda ut begrepp	Breakoutrum i Zoom i anslutning till föreläsning, med eller utan lärare
Socialt ansvarig i kurs	Skapa social gemenskap	Uppdrag till doktorand
Veckomoduler kopplade till lärandemål	Studenter kan följa sin egen progression under kursen	Tydlig struktur i Canvas. Interaktion med studenter.

En mer detaljerad redogörelse av intervjuerna finns nedan under rubrikerna *Ökad kvalitet*, *Gemenskap och sammanhang*, samt *Utveckling av digitala redskap*. I slutet av rapporten finns ett par referenser och länkar som knyter an till de teman som togs upp i intervjuerna.

Tillvägagångssätt

Lärarna som deltog i intervjuerna var verksamma på institutioner vid Samhällsvetenskapliga fakulteten. De hade anmält sitt intresse att delta via en öppen inbjudan som utgick till samtliga lärare vid Samhällsvetenskapliga fakulteten under februari 2021. Vid intervjuerna, som genomfördes i mars 2021, deltog fyra respektive fem lärare. Lärare berättade hur de fann det viktigt att reflektera över de egna lärdomar som gjorts under omställningen och hur de ville dela med sig till andra om goda erfarenheter.

Sylva Frisk och Therése Skoog genomförde en intervju vardera. Intervjuerna tog cirka 90 minuter att genomföra. Den föreliggande rapporten bygger på anteckningar som togs av Agnes Nurbo under intervjuerna. Anteckningarna finns i ett separat dokument.

Intervjuerna guidades av följande fyra frågor:

1. Hur kan digitala former bidra till **ökad kvalitet** i undervisningen?
2. Hur kan distanskurser utformas så att studenter upplever ökad grad av **gemenskap och sammanhang**?
3. Hur skulle de **digitala redskapen** behöva utvecklas för att bättre stödja studenter lärande?
4. Hur kan **tillgänglighet och delaktighet** bland olika grupper av studenter främjas vid digital undervisning/digitala undervisningsinslag?

Intervjufrågorna ligger till grund för rubrikerna nedan, där resultaten presenteras (fråga 2 och 4 presenteras under en gemensam rubrik). Centrala begrepp har fetmarkerats i redogörelsen.

Ökad kvalitet

Trots de krav och utmaningar som omställningen till distansundervisning inneburit för lärarna, som tidsbrist och bristande digital kompetens, beskrev lärarna flera sätt på vilka digitala undervisningsformer kan bidra till ökad kvalitet i undervisningen.

Distansundervisning beskrivs fungera olika väl för olika studentgrupper. Många studenter gav uttryck för att de har behov av att se folk i verkligheten. Andra beskrev att de kände sig **synliggjorda tack vare distansundervisningen**, att de har fått kliva fram på ett annat sätt. Det ansågs viktigt att ge utrymme för introverta studenter som har svårt att ta plats i det större sammanhanget, men som kan ha lättare för att interagera i mindre grupper. Studenter kan också ha behov att få vara med utan att vara aktiva, dvs bara lyssna.

Den digitala lärplattformen Canvas har haft en central roll i omställningen till distansundervisning. Lärare beskrev betydelsen av en genomtänkt **utformning av Canvas**. En **tydlig och enkel struktur** underlättar för studenter att förstå och ta del av innehållet. En lärare berättade om att de i en kurs använt vecko-moduler och kopplat dessa till lärandemål. Läraren kommunicerade tydligt vilka lärandemål som var aktuella för veckan, och möjliggjorde för studenterna att bocka av och "godkänna" att de har klarat av modulen och kunde gå vidare. På så sätt beskrev lärarna att **studenterna bättre kunde följa sin egen utveckling**. Det krävs struktur och tydlighet för att få distansundervisningen, inklusive de studentinteraktiva delarna, att fungera bra. Läraren behöver vara aktiv i att skapa studentinteraktivitet kontinuerligt under distansföreläsningar, till exempel via chattar och breakout-rum.

Att använda **inspelade föreläsningar** som studenter har tillgång till under kursen beskrevs som något studenter uppskattat och som kan spara resurser över tid, men de måste vara **av god kvalitet** för att

vara hållbara över tid. Att kunna ta del av en föreläsning när som helst har lett till ökad tillgänglighet och flexibilitet, och tillgodoser också studenters olika behov av undervisning. En lärare beskrev också hur inspelade föreläsningar kombineras med en liveföreläsning, där läraren kunde ta upp frågor i relation till den inspelade föreläsningen.

Distansundervisningen har på flera sätt ökat kontakten med andra och möjliggjort mer internationalisering och samarbeten med andra lärosäten. Att bjuda in gästföreläsare eller att ha gemensamma föreläsningar med andra delar av världen är mer genomförbart digitalt än fysiskt. Möjligheten att **ta del av fler personers kunskaper och fler möten** kan öka kvaliteten. Lärare beskrev även hur nya lärargrupper har formats under distansperioden, utifrån arbete med samma typ av utbildning vid olika lärosäten.

Lärare beskrev hur den "kris" som pandemin orsakade i relation till undervisningens utformning och genomförande ledde till utveckling och **ett ökat fokus på betydelsen av pedagogik och de möjligheter som finns att utforma undervisningen**. Läraren uttryckte det som att "Jag har inte haft så mycket intresse av pedagogiska frågor tidigare. *If it isn't broke – don't fix it* var min inställning. Sedan kom pandemin och allt förändrades." Lärarna menade även att de såg stora möjligheter i det digitala och att det digitala utmanar våra arbetsformer. Distansundervisningen har bidragit till ökad kreativitet på olika sätt. Musik har spelats i inledningen av föreläsningar för att skapa en stämning och kontext.

Lärare berättar om ett intresse för hur kurser i framtiden kan bli mer flexibla, att t ex kurserna kan ges online i framtiden. **Det digitala kan öppna upp för att vara mer flexibel**. Det digitala skulle kunna finnas som ett komplement efter Covid-pandemin. Undervisning som varvar campusbaserad och distansundervisning, eller där studenter kan välja hur de deltar, spås vara bra vägar för framtiden. Att halvsjuka eller förkylda studenter och lärare kanske kan jobba hemifrån och ändå delta i undervisning utan att smitta andra ses som en fördel med distans/hybridtekniken. Hybridundervisning kan därutöver vara bra för att öka tillgänglighet till undervisning för olika grupper. Fysiska möten kommer att vara fortsatt viktiga för att skapa bra grupper, och då framför allt i början av kursen.

Lärlagens betydelse lyfts fram fler gånger under intervjuerna. Att **arbeta gemensamt med dessa frågor** anses vara enklare än att göra det ensam som lärare "det är roligare att göra någonting svårt tillsammans än att vara livrädd och göra det ensam".

Gemenskap och sammanhang

Den sociala distansen som krävdes under pandemin utgjorde ett självklart hot mot studenters upplevelse av gemenskap och sammanhang under studierna. Lärarna uttryckte att det generellt, kanske även innan pandemin, är för lite kontakt med studenter i undervisningssammanhang. Lärarna beskrev under intervjun hur de arbetat aktivt för, och även lyckats, att främja studenters känsla och gemenskap och sammanhang och att det sociala sammanhanget är viktigt. Att känna sig trygg och hemma gör att man presterar bättre enligt lärare.

De beskrev även ett intresse för att skapa förutsättning för att studenter och även de själva som lärare ska kunna arbeta och känna sig trygga tillsammans. Lärare beskrev det som att "**att arbeta i grupp har räddat mig under Corona**. Vi har hela tiden haft ett team där vi har backat upp varandra". Att **skapa social gemenskap i kursen ansågs grundläggande då det bygger kvalitet i undervisningen**. Samtidigt kan det vara svårt att engagera studenter i olika gruppaktivitetssammanhang och det ansågs viktigt att ha en tydlig struktur och idé bakom gruppernas indelning och arbete.

Ett av de arbetssätt som använts för att skapa sociala sammanhang för studenter är **olika former av mindre studiegrupper** och kamratskrivande/Pomodoro-skrivande. Det har handlat om att studenter arbetar mer intensivt i grupp och studerar tillsammans med andra, stödjer och granskar varandras arbete vilket också skapar goda förutsättningar för läraren. När studenter har skrivgrupper kan läraren finnas inloggad passivt via Zoom.

Studiegrupper ansågs ha fungerat ännu bättre i digitalt format (än fysiskt) för då är det möjligt att skapa fler sociala ytor. Det bästa sättet att underlätta för studenterna att känna socialt sammanhang har varit att ge dem gemensamma och meningsfulla problem att lösa i studiegrupper.

Vid en kurs har en doktorand getts i uppdrag att vara socialt ansvarig, och mycket av det arbetet har genomförts via digitala studiegrupper. Doktoranden har också arbetat med **"After Work"** efter avslutad tentamen, även det via Zoom, för att umgås och fira att tentan är över.

Lärare har arbetat med **office hours/open office via Zoom** dit studenterna får komma och "hänga", ställa frågor och känna sig sedda, få prata ostört med läraren om det behövs. **Zoom-caféer** har anordnats där experter bjudits in utifrån ämnen som studenterna önskar.

Att **schemalägga gemensam reflektionstid** för studenter i anslutning till en avslutad föreläsning (via Breakout rooms i Zoom) har använts. Det har handlat om att dela erfarenheten av föreläsningen tillsammans och att studenter kan hjälpa varandra i lärandet.

Lärare beskriver hur de under distansperioden har infört en **introduktionsvecka** där studenterna kan bygga relationer, lära känna varandra, öppna samtal om mindre farliga saker för att skapa samhörighets- och tillhörighetskänsla.

Utveckling av digitala redskap

Lärare hade flera önskemål på utveckling av digitala redskap och hjälpmedel. Verktyn behöver vara **lättanvända och pålitliga**. Ju mer interaktion med studenter som kan skapas under undervisningen, desto bättre brukar det bli.

Extra lärarresurser har ibland använts för att fungera som backup om den ordinarie läraren skulle få tekniska problem under pågående undervisning. Den assisterande läraren kan antingen gå in och ta över gruppen, eller också hantera det tekniska problemet. Det finns önskemål om **ytterligare verktyg för studenter**, som t ex Bundle och Teams, och även att lärare ska kunna använda skrivplattor som Whiteboard. Att **fråga studenter** om deras behov av verktyg ansågs vara viktigt för att svara på frågan om vilka redskap som de skulle behöva. Det har upplevts som en klassfråga vilka studieomständigheter som studenterna haft under pandemin.

Vikten av att lärare och studenter ges möjlighet till **utbildning och stöd**, från nära kollegor eller experter, för användning av digitala verktyg understryks. Det finns en önskan om att utveckla den digitala kompetensen för att ta ett steg vidare i en digital/flexibel omställning. Att ha en **väl fungerande utrustning** i hemmet är en viktig förutsättning för att lärare ska kunna bedriva kvalitativ distansundervisning.

För **hybridundervisning** krävs bordsmikrofoner som tar upp ljudet från varje bord där studenter sitter. Kameramöjligheterna behöver ses över. Studenterna i rummet behöver synas för de studenter som deltar på distans. Det är svårt också att hålla olika system i gång, och när det är olika system för olika salar. Lokalerna behöver finnas tillgängliga där lärare finns.

Att använda **poddar** som undervisningsmaterial rekommenderas. Stöd i ljudteknik behövs till det.

Referenser och länkar till mer information

Om betydelsen av att bygga relationer under utbildningen:

Relationship-Rich Education - How Human Connections Drive Success in College, av Peter Felten och Leo M. Lambert. Johns Hopkins University Press 2020.

Mer om erfarenheter av att skapa samhörighet mellan studenter i digital undervisning:

[Koncept kring social samhörighet mellan studenter_Litsegård.odt \(sharepoint.com\)](#)